

Samen 11 miljoen

Tools voor werken met jongeren:

Level 3

LEVEL 3 - SHARING = CARING

10 redenen waarom jullie je ervaringen willen delen:

1. Omdat we fier zijn op wat we deden en dit aan anderen willen tonen.
2. Omdat we het klasniveau willen overstijgen.
3. Omdat inspirerende voorbeelden aanstekelijk werken.
4. Omdat we een maximale impact willen creëren.
5. Omdat we een verbindende beweging in gang willen zetten op onze school (en daarbuiten).
6. Omdat we het goede voorbeeld willen geven.
7. Omdat scholen mini-maatschappijen zijn, en we alle leerlingen positieve voorbeelden willen geven van hoe je kan samen-leven in de 'grote' maatschappij.
8. Omdat we ervan overtuigd zijn dat het aanzetten tot dialoog, het leren kennen van 'de andere(n)' de sleutel is tot een beter welbevinden op school én daarbuiten.
9. Omdat 'samen-leven' in verscheidenheid dé uitdaging van onze tijd is.
10. Omdat integratie van de andere bij jezelf begint.

Daarom dus. Hieronder een aantal *tips & tricks* voor een verdere **uitrol van je project op schoolniveau én daarbuiten**.

Wij filterden deze 4 doelstellingen voor je uit:

1. Toon wat je hebt gedaan (en wees er fier op)
2. Communiceer (intern en extern)
3. Veranker je project in het curriculum
4. Creëer en meet de impact

Vraag jezelf af welke doelstellingen je wil bereiken en lees onze tips over hoe je dat best aanpakt.

HOU ONS OP DE HOOGTE

Wij zijn reuze-benieuwd hoe jullie met onze tips en met ons materiaal als basis, aan de slag zijn gegaan. Hebben jullie leuke foto's, fijne ervaringen, interessante resultaten, grappige anekdotes, die jullie met ons én met de rest van de wereld willen delen? Of wil je reclame maken voor jullie project, expo, ... Laat het ons weten. Wij reserveren een mooi plaatsje op onze [Facebookpagina](#) of op onze [website](#) voor jullie.

Doel: Toon wat je hebt gedaan (en wees er fier op)

Ga vooral zelf brainstormen met je leerlingen over wat zij haalbare acties vinden, over wat volgens hen het meeste impact zal creëren. Hoe meer inspraak je hen geeft, hoe meer ze gemotiveerd zullen zijn om te participeren én zelf initiatief te nemen. Er zijn zeker nog andere pistes te bedenken dan het idee dat hieronder uitgewerkt werd, zoals een projectblog opzetten en laten beheren (uiteeraard door de leerlingen zelf) of een krantje uitgeven.

Idee: Expo 'Samen 11 miljoen'

Doelen:	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen werken naar een gezamenlijk resultaat • Leerlingen leren samenwerken over een langere periode • Leerlingen delen hun ervaringen met anderen • Leerlingen mogen zich fier voelen over het afgelegde traject en de reeds bereikte resultaten
Duur:	<ul style="list-style-type: none"> • Voorafgaand aan de expo: extra tijdinvestering tijdens de activiteiten van level 1 en 2 voor de aangeduide leerlingen • Opzet en onderhoud van de expo: afhankelijk van hoe lang je de expo wil opzetten en hoe uitgebreid je het zelf wil maken
Korte inhoud:	<ul style="list-style-type: none"> • Voorafgaand aan de expo: leerlingen verzamelen zelf foto-, tekst- en filmmateriaal en ander toonbaar materiaal van de activiteiten die ze deden tijdens het gehele traject • Opzet en onderhoud van de expo
Benodigheden:	<ul style="list-style-type: none"> • smartphone/fototoestel/filmcamera • een locatie voor je expo • materialen voor je expo, afhankelijk van het door jullie uitgedachte concept

<p>Werkwijze: Voorafgaand aan de expo</p>	<p>Bij elke activiteit die je organiseert in het kader van dit project duid je telkens één of meerdere leerlingen aan die de rol op zich nemen van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fotograaf • cameraman/vrouw • verslaggever (schriftelijk verslag) • ‘sprokkelaar’ van tastbaar materiaal: deze perso(n)en verzamelen en bewaren alle leuke dingen die interessant genoeg zijn om te tonen aan buitenstaanders. Enkele voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> - Level 1.1.1: de identiteitskaarten van de deelnemers - Level 1.1.2: de uitgeknipte handen van de leerlingen - Level 1.3.1: de fotopapieren met de reacties van de leerlingen - Level 1.3.5: de ‘Wat als...?’ filmpjes van de leerlingen - Level 1.4.1: Knipsels in verband met discriminatie - Level 2.1.1: de interviews die de leerlingen van elkaar afnamen - Level 2.1.2: de foto’s van de leerlingen - Level 2.2.2: de zelfgetekende portretten - Level 2.3.1: de vijfpuntige sterren (je kan op elke punt een kaartje bevestigen) - Level 2.3.3: de wapenschilden/vlaggen - Level 2.5.1: invulbladen met de verwachtingen - Level 2.evaluatie.2: affiches met woorden van de dag - Level 2.evaluatie.3: affiches “vond ik leuk” - Level 2.evaluatie.5: foto’s van punt 2 en reacties van punt 3
<p>Opzet en onderhoud van een expo: hoe begin ik eraan?</p>	<p>1) Jullie hebben zoveel fijne dingen verzameld en willen de ervaringen daaraan gekoppeld delen met de rest van de school. Omdat je de meerwaarde die jullie zelf binnen het project ontdekten in de verf wil zetten. Dit doel moet je goed voor ogen blijven houden. Je wil méér doen dan enkel een paar leuke foto’s tonen. Stel jezelf duidelijke (sub)doelen (je kan je baseren op de 10 redenen die in de inleiding werden gegeven) en vraag jezelf bij alles wat je tentoonstelt of tijdens je expo plant te doen af of je hiermee één van deze doelen bereikt. Stel jezelf ook de vraag of alle doelen die je voor ogen had bereikt worden.</p> <p>Selecteer – op basis van de door jullie vooropgestelde doelen – de beelden en/of het materiaal waarvan je denkt dat ze anderen kunnen aanspreken. Beelden die confronteren, een spiegel voorhouden, emoties oproepen, trekken meer de aandacht dan beelden die gewoon ‘mooi’ zijn. Zoek hierin een evenwicht.</p> <p>2) Maak er een aantrekkelijke en liefst interactieve tentoonstelling van. Als je kan zorgen voor interactie met de bezoekers, zullen ze zich ook meer betrokken voelen bij het thema.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe leid je de expo in? Bedenk een <i>teaser</i>. Een inleidend paneel met uitleg wordt zelden grondig gelezen. • Hoe structureer je de expo? Thematisch, chronologisch of op een andere manier? • Om je expo interactiever te maken kan je ... <ul style="list-style-type: none"> - ... een speeddate organiseren. Enkele leerlingen die deelnamen aan het project nemen ook plaats in de tentoonstelling, telkens met een vrije stoel voor zich en een stapeltje kaarten met vragen¹. Een bezoeker neemt plaats en om de beurt beantwoordt de leerling een vraag van het stapeltje. Probeer een gesprek op gang te brengen. - ... een babbelbox opzetten. Bezoekers trekken een vraag uit een doosje met kaartjes en beantwoorden die. Of hang een ‘vraag van de dag’ uit en verander elke dag (indien je expo meerdere dagen duurt). - ... <i>emoticons</i> uitdelen aan de bezoekers. Elke bezoeker krijgt een stapeltje post-its met <i>emoticons</i> (zoals op Facebook) om bij de filmpjes en foto’s te plaatsen (vind ik leuk, grappig, verdrietig, verbluffend, geweldig, ...) <p>3) Betrek ook de actualiteit in je expo. Heb je een artikel gelezen over nood aan verbinding en dialoog in de samenleving? Leg dan de link met je project. Probeer de toon wel optimistisch te houden door te benadrukken dat jullie deze problemen op een positieve manier hebben benaderd in jullie project 'Samen 11 miljoen'.</p> <p>4) ‘Open’ de tentoonstelling enkel op bepaalde momenten, bijvoorbeeld tijdens de pauzes, een ouderavond, een opendeurdag, ... Door niet te kiezen voor een doorlopende tentoonstelling, maak je het ietwat exclusief.</p> <p>5) Maak voldoende publiciteit. Bespreek hoe jullie bezoekers naar de tentoonstelling kunnen lokken. Doe een publiciteitsstunt! Leg aan de mensen niet meteen het hele concept en het hele project uit, maar maak ze nieuwsgierig.</p>

¹Deze vind je in **bijlage 2_1_1** en **bijlage 2_2_0**

Doel: Communiceer (intern en extern)

Met een goede communicatie rond het project zet je jouw school op de kaart. Je laat zien dat jullie diversiteit omarmen en mee willen bouwen aan een duurzame samenleving.

Een project op poten zetten zonder erover te communiceren is zonde. Meer zelfs: een project valt of staat vaak met een goede communicatie eromheen. Communicatie is absoluut noodzakelijk om interne en externe belanghebbenden te informeren, te overtuigen en te betrekken bij je project. Denk daarom samen ook even na over onderstaande elementen en zet ze op papier. Je communicatieplan (zie verder) vormt een onmisbare leidraad bij de communicatie voor, tijdens en na je project. Je maakt het zo uitgebreid of beknopt als je zelf wil. En wéér: betrek ook je leerlingen hierin. Wie weet kan jij op dit vlak nog iets van hén leren.

Interne en externe communicatie

“Intern beginnen is extern winnen” is een belangrijke uitspraak in de communicatiewereld. Goede interne communicatie is een voorwaarde voor goede externe communicatie. Het zal je maar overkomen dat een slecht geïnformeerde collega (ongewild) verkeerde dingen vertelt over jouw project tegen andere collega's, tegen de directie, tegen ouders of tegen de pers. Bovendien is het in je eigen voordeel om iedereen goed te informeren over het project waar je mee bezig bent: wie weet werkt jouw enthousiasme aanstekelijk en ga je op die manier anderen motiveren. Of misschien krijg je wel steun uit onverwachte hoek: die onbekende leerkracht chemie blijkt in zijn vrije tijd films te monteren en is daarenboven heel enthousiast over jouw project. Een meevaller voor de organisatie van je expo op school!

Communicatiekanalen

Elke school heeft zo zijn eigen **communicatiekanalen**. Grofweg kan je zeggen dat er drie manieren zijn om informatie over te dragen:

1. Op papier: personeelsblad, schoolkrantje, ad valvas, ...
2. Mondeling: vakwerkgroepvergadering, personeelsvergadering of gewoon informeel bij de kopieermachine, in de wandelgangen, op de speelplaats, ...
3. Digitaal: e-mail, intranet, schoolonline, smartschool, sociale media, website van de school, ...

Een communicatieplan

- Naar wie wil je communiceren? Noteer je interne en externe doelgroep(en).
- Welke boodschap wil je overbrengen?
- Welk medium is het meest geschikt om de betreffende informatie over te brengen?
- Wat wil je teweegbrengen/bereiken met je communicatie?
- Hoe ga je je doelgroep(en) bereiken? Noteer mogelijke communicatiekanalen.
- Wanneer communiceer je welke boodschap? Plak er een timing en frequentie op.
- Wie is verantwoordelijk voor deze communicatie?

Tips & tricks voor een vlotte en doeltreffende communicatie

1. **Personaliseer** je communicatie. Zet mensen in de kijker door bijvoorbeeld pakkende uitspraken te verzamelen tijdens uitwisselingen en deze te gebruiken in je communicatie.
2. Stem informatie af op je **doelgroep**.
3. Communiceer **continu**. Dat is beter dan één keer een overload aan informatie te geven.
4. **Controleer** af en toe of de boodschap wel goed is overgekomen, door er bijvoorbeeld vragen over te stellen.
5. Zorg voor **sprekende foto's**. Op je school vind je vast wel iemand die over een goed fototoestel beschikt en ervaring heeft. Maak niet alleen overzichtsfoto's van het globale gebeuren, maar fotografeer ook individuen en kleinere groepjes. Fotograferen bij daglicht is meestal makkelijker en mooier dan bij kunstlicht.
6. Draag je engagement breed uit en verstuur een **persbericht** naar de lokale pers. Op de website van heel wat steden en gemeenten kan je een lijst met lokale perscontacten downloaden. Heb je tijd om hen ook even op te bellen, des te beter.

Doel: Veranker je project in het curriculum

Wij zijn ervan overtuigd dat – eens je aan de slag bent gegaan met onze methodiekenbundel – je dit prachtige project wil laten verder leven op jouw school. Maar hoe doe je dat? Je bent je bewust van de meerwaarde voor de hele schoolgemeenschap, maar hoe zorg je ervoor dat je project **een vaste waarde** wordt in jouw school?

Vraag je in de eerste plaats af: waar hebben de leerlingen nood aan?

Recent² onderzoek van de Vlaamse Scholierenkoepel (enquête bij 17.000 leerlingen) heeft uitgewezen dat **leren omgaan met elkaar** en **je plaats vinden in een diverse samenleving** één van de prioritaire thema's zijn voor de hedendaagse schoolgaande jeugd³. Deze thema's willen zij ook terugvinden in de eindtermen. Vlaams minister van Onderwijs zegt die waardevolle voorstellen, die van de leerlingen zelf komen, mee te nemen in het traject dat nu volgt op het debat. Aarzel dus zeker niet om een voorloper te zijn en deze voorstellen – met behulp van jullie eigen project(en) – op te nemen in het curriculum van de school.

Je leerlingen hebben ook een stem

En wel in de leerlingenraad. Laat hen zelf ambassadeurs worden van hun eigen project binnen de leerlingenraad van hun school. Laat hen zelf ijveren voor doelstellingen die zij waardevol vinden. Ze zijn vast mondig genoeg om hun eigen belangen te verdedigen én die van anderen, die vaak nog te weinig een stem krijgen (bijvoorbeeld omdat ze anderstalig zijn).

Verankering in de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en in de VOET'en

In de handleiding geven we al een overzicht van welke vakoverschrijdende eindtermen bereikt worden met welke activiteiten uit de verschillende levels. Of er nog andere vakgebonden eindtermen bereikt worden, hangt af van welk vak jij geeft. Er zijn zeker mogelijkheden te vinden binnen de eindtermen van de vakken Nederlands, humane wetenschappen en PAV. Ook verschillende ontwikkelingsdoelen 'Nederlands voor nieuwkomers' voor de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers van het secundair onderwijs worden bereikt door de activiteiten van het project 'Samen 11 miljoen'.

Verankering in de leerplandoelstellingen

Het zou een huzarenwerk zijn om voor alle netten, voor alle vakken en voor alle graden de overeenkomstige leerplandoelstellingen op te sommen. Voor de vakken Nederlands, humane wetenschappen, PAV, geschiedenis en levensbeschouwelijke vakken zijn er zeker overeenkomsten te vinden in de leerplandoelstellingen.

Verankering in het pedagogisch project van de school

Elke school heeft een opvoedingsproject, waarin de **missie** en de **visie** van de school verduidelijkt staan. Soms is dit al wat verouderd en misschien aan een 'update' toe. De huidige maatschappij verandert immers snel en is onderhevig aan heel wat verschillende invloeden. Dit kan een aanleiding zijn om het pedagogisch project eens te herzien. Hoe wil je dat jouw school zich profileert? Welke waarden worden gedragen in jouw school, waar staat jouw school voor? Welke doelen willen jullie bereiken, waar gaan jullie voor? En hoe kan het project 'Samen 11 miljoen' de school daarin ondersteunen?

Je hoeft dit werk ook niet alleen te doen. Nadat je het project hebt uitgeprobeerd en goed bevonden, kan je het meenemen naar de vergadering van je vakwerkgroep. Overtuig je medeleerkrachten van de meerwaarde en jullie kunnen samen op zoek gaan naar de overeenkomstige eindtermen en leerplandoelen, om volgende schooljaren met meerdere leerkrachten binnen hetzelfde vak het project eens uit te proberen. En om dan eventueel het jaar nadien uit te breiden naar een andere vakwerkgroep, met dewelke er ook raaklijnen zijn. Of misschien heb je geluk en hebben jullie een OKAN-vestiging aan jullie school waarmee jullie zo'n project jaarlijks kunnen herhalen. Uitwisselingen tussen leerlingen zijn echter altijd nuttig, het hoeven daarom geen OKAN-leerlingen te zijn. Denk maar aan de vooroordelen die er soms heersen tussen leerlingen van de ASO- en de BSO-stroom. Kan het nuttig zijn om die eens aan te pakken ter bevordering van het klimaat op jouw school? Leg het ook eens voor aan de ouderraad of aan het oudercomité. Wie weet zijn er enkele ouders die heel gemotiveerd zijn om mee te helpen om jullie expo op te zetten? Betrek uiteraard ook de directeur in jullie project, als hij/zij het mede ondersteunt, is er veel mogelijk. Hoe meer verschillende partijen betrokken raken, hoe breder het zal gedragen worden en hoe steviger het zal verankerd raken in de jaarlijkse werking van jouw school.

² Onderzoek van augustus 2016

³ Het hele dossier kan je [hier](#) downloaden.

Doel: Creëer en meet de impact

Je hebt om te beginnen heel wat **tijd en moeite geïnvesteerd** om je project 'Samen 11 miljoen' te kunnen en mogen realiseren in je klas, op je school. Je hebt met jouw klas **concrete activiteiten** gedaan om je vooropgestelde doelen te bereiken: veel aan jullie eigen individuele visies, (voor)oordelen en beeldvorming gewerkt, concrete acties ondernomen om op jullie school een betere en mooiere samen-leving te realiseren. Misschien organiseerde je wel een expo of zorgde je op een andere manier voor **tastbare output** van je project en van de resultaten die je bereikte. Je deelde deze met de rest van de school of zelfs daarbuiten dankzij een **efficiënte communicatie**.

Impact creëren

Impact creëren gaat echter nog een stapje verder. Het gaat om het **effect** dat je bereikt; de **verandering** die tot stand gebracht werd op individueel vlak, in jouw school of daarbuiten dankzij jouw project.

“The moment of impact. The moment of impact proves potential for change. Has ripples effects far beyond what we can predict.”
(Quote uit de film 'The Vow')

Dit soort impact creëren is uiteraard een doel op zich. Een gedragsverandering teweegbrengen op individueel vlak, met gevolgen tot ver buiten dat ene individu. Ieder mens fungeert namelijk als een schakeltje in connectie tot een ander schakeltje. Wanneer deze mens zijn gedrag in de toekomst op een positieve manier zal veranderen, zal dat een effect hebben op massa's andere mensen doorheen zijn hele leven. Het 'ripple-effect'.

Eén van de jongeren die deelnam aan de workshops zei na een hele dag van uitwisseling met een OKAN-klas uit dezelfde school dat hij vroeger die leerlingen van de OKAN maar 'raar' vond, maar dat hij dankzij onze workshop had ontdekt dat het 'ook maar' gewone mensen zijn. Dat is voor mij 'impact'. Want misschien gaat hij dit inzicht in zijn verdere leven wel meedragen én uitdragen.

Maar hoe doe je dat, impact creëren? Daar moeten we jammer genoeg het antwoord schuldig op blijven. Een pasklaar antwoord bestaat volgens ons niet. Wij kunnen enkel – vanuit onze jarenlange ervaring als educatief medewerker – enkele tips meegeven.

1. Vertrek vanuit de **principes van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO)**⁴ en geef zowel aandacht aan het overbrengen van nieuwe kennis, als aan het bevorderen van systeemdenken, de waardeontwikkeling, het omgaan met emoties en ten slotte ook de actiegerichtheid. Anders gezegd: de principes van 'hoofd – hart – handen'. Je kunt hieraan werken door in educatieve praktijken te 'verbreden', te 'verbinden' en te 'integreren'. Al deze uitgangspunten krijgen vorm in zowel de inhoudelijke als de procesmatige aanpak van EDO.

“Educatie voor Duurzame Ontwikkeling ontwikkelt en versterkt de capaciteit van individuen, groepen, gemeenschappen, organisaties en landen om oordeelkundige keuzes te maken ten voordele van duurzame ontwikkeling. Het kan een verschuiving in de geestesgesteldheid van mensen bevorderen en hen daardoor in staat stellen onze wereld veiliger, gezonder en welvarender te maken, waarbij de levenskwaliteit toeneemt. EDO kan kritische reflectie, grotere bewustwording en betere kansen op volwaardige zelfontplooiing opleveren, zodat nieuwe visies en opvattingen kunnen worden verkend en nieuwe methoden en hulpmiddelen ontwikkeld.”

2. Geloof zelf in wat je doet en doe het **met heel je hart**. Alleen zo kan je iets wat in je hart ligt overbrengen.
3. Geef ook ruimte aan de andere(n) om effectieve inbreng te doen in je project. **Inspraak en samenspraak** zorgt voor betrokkenheid en betrokkenheid zorgt voor een breder draagvlak en meer impact.

Impactmeting

Er is de laatste tijd heel wat te doen rond impactmeting. We hebben namelijk graag dat alles tastbaar en meetbaar gemaakt wordt. Maar zoals Einstein al stelde:

“Not everything that counts can be counted, and not everything that can be counted counts.”

⁴ Van Poec, K. & Loones, J. (red.) (2010), "Educatie voor Duurzame Ontwikkeling. De vlag en de lading.", Brussel, Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. [Hier gratis downloaden](#).

Door het monitoren en meten van sociale impact kan je nochtans wel de **effectiviteit** en de **efficiëntie** van je acties verifiëren en verbeteren naar de toekomst toe. Bovendien stelt het je in staat om een **breder draagvlak** te creëren omdat het een sterk communicatiemiddel is. Als jij kan uitpakken met het feit dat jouw project een bepaalde positieve en meetbare impact heeft gehad binnen jouw school, dan is er veel kans dat meerdere mensen mee op de kar willen springen.

Maar hoe kan je meten dat een leerling, nadat hij heeft deelgenomen aan een workshop van 'Samen 11 miljoen', een interne verandering heeft ondergaan die van dusdanige aard is dat zijn handelingen er in de toekomst positief door zullen beïnvloed worden?

Er bestaat een fijne [publicatie](#), gericht op de resultaat- en impactmeting voor goede doelen, die – mits een aantal kleine aanpassingen – wel heel nuttig kan zijn als je echt meetbare resultaten wil ophoesten voor jouw project. Het is wellicht niet exhaustief, maar kan wel een goede leidraad zijn omdat de meeste publicaties over impactmeting gericht zijn op het bedrijfsleven.